

หน่วยพัฒนาบุคลากรในมหาวิทยาลัย

เจื้อจันท์ จันทสุบรรณ

หน่วยพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ (academic staff development unit) หรืออาจเรียกสั้นๆว่า หน่วยพัฒนาบุคลากร เป็นหน่วยงานที่มหาวิทยาลัยต่างๆ จำเป็นจะต้องคำนึงถึงเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากนักศึกษา (student voice) เกี่ยวกับการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย นับว่าเป็นสิ่งที่ฝ่ายบริหารควรจะได้ให้ความสนใจ และได้พิจารณาเพื่อปรับปรุงระบบการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น งานวิจัย (research work) ในมหาวิทยาลัยก็นับว่าเป็นงานหลักอีกประการหนึ่ง ซึ่งมหาวิทยาลัยจะต้องรับผิดชอบ งานด้านวิจัยจะก้าวหน้าไปได้มากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับตัวแปรหลายประการ อย่างไรก็ตามหากคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยได้มีการพัฒนาทางวิชาการอย่างเหมาะสม ย่อมทำให้งานด้านวิจัยก้าวหน้าไปได้ไกล ปัญหาด้านการเรียนการสอนก็ดี ปัญหาด้านการวิจัยก็ดี ย่อมจะมีทางแก้ไขได้มากหากมีหน่วยพัฒนาบุคลากรขึ้นในมหาวิทยาลัย ใน

ปัจจุบันนี้ถ้าจะพิจารณากันอย่างละเอียดจะพบว่า ทุกๆ มหาวิทยาลัยต่างก็มีหน่วยพัฒนาบุคลากรกันแล้วทั้งสิ้น บางแห่งตั้งเป็นหน่วยงานเฉพาะเป็นทางการบางแห่งก็แอบแฝงอยู่กับหน่วยงานอื่น มีการจัดคณะกรรมการทำงานเฉพาะกิจขึ้น สำหรับงานแต่ละครั้ง เมื่อเสร็จสิ้นแล้วก็สลายตัวไป แบบที่ตั้งเป็นหน่วยงานโดยเฉพาะและมีงบประมาณของตัวเองเป็นแบบที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด มหาวิทยาลัยหลายแห่งตั้งหน่วยพัฒนาบุคลากรเป็นหน่วยงานอิสระของมหาวิทยาลัยไม่สังกัดคณะใด บุคลากรในหน่วยงานก็มีเป็นของหน่วยงานเองโดยเฉพาะไม่ได้มาจากคณะใด ๆ ทั้งสิ้น มหาวิทยาลัยบางแห่งตั้งหน่วยพัฒนาบุคลากรเป็นหน่วยงานอิสระขึ้นตรงต่อมหาวิทยาลัยก็จริง แต่บุคลากรที่ดำเนินการได้มาจากคณะต่างๆ ในมหาวิทยาลัยนั่นเอง มหาวิทยาลัยบางแห่งจัดหน่วยพัฒนาบุคลากรเป็นหน่วยงานที่อยู่ในคณะศึกษาศาสตร์ โดยบุคลากรในหน่วยงานอาจเป็นบุคลากรจาก

คณะศึกษาศาสตร์ทั้งหมด หรือเป็นบุคลากร จากคณะศึกษาศาสตร์ประเภทหนึ่ง ส่วนอีก ประเภทหนึ่งเป็นบุคลากรที่ได้จากคณะอื่นใน มหาวิทยาลัย ชื่อของหน่วยงานที่ตั้งขึ้นก็อาจ ใช้ชื่อต่าง ๆ กัน เช่น Centre for the Advancement of Learning and Teaching, The Tertiary Education Research Centre, The Centre for the Advancement of Teaching, The Centre for the Study of Higher Education, The Higher Education Advisory and Research Unit, The Advisory Centre for University Education, The Educational and technology Unit, Teaching and Learning Unit etc. ไม่ว่าจะชื่อใดต่างก็มี บทบาทและจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน คือ ช่วยให้การเรียนการสอนภายในแต่ละมหาวิทยาลัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งอาจทำได้ในหลาย ๆ รูปแบบ เนื่องจาก บุคลากรในหน่วยงานดังกล่าวนี้จะต้องเกี่ยวข้องกับบุคลากรต่าง ๆ หลายฝ่ายในมหาวิทยาลัย ฉะนั้นการเลือกตัวบุคคลที่เหมาะสมในการเข้าดำรงตำแหน่งประจำในหน่วยงานนี้ จึงเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาอย่างละเอียด และรอบคอบ สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่บุคลากรทุกฝ่ายที่จะต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยพัฒนา บุคลากรหรือแม้แต่บุคลากรที่ทำหน้าที่อยู่ใน

หน่วยพัฒนาบุคลากรเองจะต้องเข้าใจและยอมรับโดยหลักการไว้ก่อนก็คือ บุคลากรประจำ หน่วยพัฒนาบุคลากรทุกแห่ง ไม่ได้ทำหน้าที่ เป็นผู้เชี่ยวชาญ (experts) แต่ทำหน้าที่เป็นเพียงที่ปรึกษา (consultants) หรือผู้อำนวยการ ความสะดวก (facilitators) หรือผู้ช่วยเหลือ (helpers) เท่านั้น

ประเทศออสเตรเลียนับว่าเป็นประเทศที่ เริ่มจัดหน่วยพัฒนาบุคลากร ในมหาวิทยาลัย ก่อนประเทศอื่น ในปัจจุบันออสเตรเลียมีมหาวิทยาลัย ๑๙ แห่ง ปรากฏว่าใน ๑๕ แห่งได้ มีหน่วยพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยอย่างเป็นทางการแล้ว อีก ๔ แห่ง กำลังอยู่ใน ระหว่างการดำเนินการจัดตั้ง มหาวิทยาลัยที่ จัดหน่วยงานขึ้นในออสเตรเลียเป็นแห่งแรก ได้แก่ University of Melbourne ซึ่งจัดขึ้น ในปี ๑๙๕๘ ต่อจากนั้นก็เป็น University of New South Wales (๑๙๖๑) Monash University (๑๙๖๖) Macquarie University (๑๙๖๗) University of Western Australia (๑๙๖๘) หลังจากนั้นอีก ๑๐ มหาวิทยาลัย ก็ได้จัดตั้งหน่วยงานเช่นเดียวกัน ขึ้นมาในออสเตรเลีย เป็นที่น่าสังเกตว่า University of Sydney ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัย เก่าแก่ที่สุดของออสเตรเลีย (เกิดขึ้นเมื่อ ๑๘๕๐) ก็เพิ่งจะมีหน่วยพัฒนาบุคลากรในปี

๑๙๗๙ นี้ (มหาวิทยาลัยใหม่ที่สุกของออสเตรเลียคือ Deakin University เพิ่งตั้งขึ้นในปี ๑๙๗๗ นี้เอง) สำหรับที่ Monash University นั้น มีการจัด course ระยะสั้น (ประมาณ ๔ เดือน) ให้แก่บุคลากรที่จะทำหน้าที่ในหน่วยพัฒนาบุคลากรของประเทศอื่นๆ ด้วยประเทศไทยได้เคยส่งบุคลากรจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ไปเข้ารับการฝึกอบรมมาแล้ว ๒ รุ่น รุ่นที่ ๑ จำนวน ๗ คน รุ่นที่ ๒ จำนวน ๑๒ คน และคาดว่าทางกรมวิเทศสหการคงจะได้ดำเนินการคัดเลือกบุคลากรส่งไปเป็นรุ่น ๓ อีกต่อไปเร็วๆ นี้จำนวน ๑๒ คน ในประเทศมาเลเซีย มีมหาวิทยาลัยอยู่ ๕ แห่งด้วยกัน อยู่ที่กัวลาลัมเปอร์ ๔ มหาวิทยาลัยได้แก่ University of Malaya, University of Agriculture, National University of Malaysia และ University of Technology Malaysia อยู่ที่บังกาลูเพียง ๑ มหาวิทยาลัยเท่านั้น คือ University Sains Malaysia ปรากฏว่ามีเพียง ๒ มหาวิทยาลัยเท่านั้นที่มีหน่วยพัฒนาบุคลากรแล้วเป็นทางการ University Sains Malaysia มีในปี ๑๙๗๘ และ University of Malaya ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของมาเลเซีย เพิ่งมีขึ้นในเดือนมิถุนายน ๑๙๗๙ นี้เอง ในประเทศไทยมหาวิทยาลัยที่ได้ตั้งหน่วยพัฒนาบุคลากรขึ้นเป็นทางการ

แล้วในขณะนี้คงจะได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแห่งแรกที่ได้ตั้ง “หน่วยพัฒนาคณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ขึ้นในปี ๑๙๗๕ ปัจจุบันมีคณะกรรมการผู้ทำงานประจำหน่วยงาน ๑๙ คน มีศาสตราจารย์ ดร. สมคิด แก้วสนธิ คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์เป็น director ส่วนกรรมการอีก ๑๘ คน เป็นคณาจารย์ที่ได้รับเลือกมาจากคณะต่างๆ ในมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์คงจะเป็นแห่งที่ ๓ ที่จะมีหน่วยงานขึ้นเป็นทางการ เพราะขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างการจัดตั้ง เป็นที่น่ายินดีเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศไทยในปัจจุบันต่างได้คำนึงถึงความสำคัญของหน่วยพัฒนาบุคลากรในมหาวิทยาลัย ฉะนั้น คาดว่าในอนาคตอันไม่ไกลนัก หน่วยพัฒนาบุคลากรจะมีขึ้นเป็นทางการได้ในทุกมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

(ข้อมูลที่ใช้ในการเขียนบทความนี้ ผู้เขียนได้มาจากการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่าง participants จากประเทศต่างๆ ที่เข้าร่วม International Conference เรื่อง Teaching-Learning Process in Universities ที่ University Sains Malaysia ในระหว่างวันที่ ๑๒-๑๖ มิถุนายน ๒๕๒๒)